

«Βαλκανικοί πόλεμοι 1912 -1913» Ανάπτυξη project στη Γ' Λυκείου με τη χρήση του διαδικτύου και λογισμικού»

Αναστασία Λεβέντη

Φιλολόγος, 1^ο Γενικό Λύκειο Νάουσας
televenti@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ιστορία είναι ένα μάθημα, το οποίο ανήκει στα λεγόμενα «θεωρητικά». Αποστήθιση, απομνημόνευση λέξεις οι οποίες χαρακτηρίζουν το μάθημα. Η εισαγωγή της τεχνολογίας με τη χρήση εκπαιδευτικών λογισμικών, διαδραστικών χαρτών και οπτικοακουστικού υλικού έρχεται να ανατρέψει αυτό το σκηνικό. Η συγκεκριμένη εργασία αποτελεί μια εναλλακτική πρόταση διδασκαλίας των Βαλκανικών πολέμων, με τους οποίους η Ελλάδα διπλασίασε την εδαφική της έκταση. Οι μαθητές με τη χρήση ηλεκτρονικού χάρτη θα είναι σε θέση να αντιληφθούν τη στρατηγική κάθε χώρας και τις γεωπολιτικές αλλαγές οι οποίες έλαβαν χώρα στην περιοχή. Έτσι θα κατανοήσουν σε βάθος τις σχέσεις των βαλκανικών λαών, καθώς και τον ανταγωνισμό των Μεγάλων Δυνάμεων μεταξύ τους, ο οποίος θα οδηγήσει στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: ιστορία και ΤΠΕ, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, διαθεματικότητα, project, βιωματικότητα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρουσία του διαδικτύου στην καθημερινή ζωή είναι μια πραγματικότητα. Ο άνθρωπος κατακλύζεται από πολλές πληροφορίες, γι' αυτό και δικαίως η εποχή μας χαρακτηρίζεται ως «Κοινωνία της Πληροφορίας». Ο βασικός προβληματισμός που τίθεται είναι το πώς θα μπορέσει το άτομο να αξιολογεί και να φιλτράρει αυτές τις πληροφορίες με το σωστό τρόπο. Η εκπαίδευση μπορεί να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο προς αυτήν την κατεύθυνση. Η χρήση της τεχνολογίας κατά την εκπαιδευτική διαδικασία πέραν του ότι διαμορφώνει ένα πιο ελκυστικό περιβάλλον μάθησης, τόσο για τον εκπαιδευτικό όσο και για τον μαθητή, καθιστά τον μαθητή πρωταγωνιστή στην ανακάλυψη της γνώσης.

Η ιστορία αντιμετωπιζόταν ανέκαθεν ως μάθημα «αποστήθισης» «άχρηστων» πληροφοριών. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Γ' Λυκείου στην ιστορία της θεωρητικής κατεύθυνσης για να κατακτήσει κάποιος το άριστα

είναι υποχρεωμένος να αποστηθίσει πληροφορίες, τις οποίες είναι σίγουρο ότι ύστερα από λίγο χρονικό διάστημα δεν θα τις θυμάται. Επίσης, η ιστορία γενικής παιδείας της Γ' Λυκείου συνήθως ακολουθεί τη μοίρα όλων των μαθημάτων γενικής παιδείας τα οποία καθώς δεν εξετάζονται πανελλαδικά αντιμετωπίζονται αδιάφορα. Όμως, η τεχνολογία μπορεί να ανατρέψει το παραδοσιακό μοντέλο διδασκαλίας και να ενεργοποιήσει το ενδιαφέρον των μαθητών. Η εύρεση και η αξιοποίηση του οπτικοακουστικού υλικού με αναφορές σε διάφορα ιστορικά γεγονότα, εκπαιδευτικά cd-rom, διαδραστικά παιχνίδια μετατρέπουν τη διδασκαλία σε ένα «παιχνίδι» γνώσης και δημιουργίας τόσο για τον μαθητή όσο και για τον εκπαιδευτικό.

ΘΕΜΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Οι μαθητές καλούνται να μελετήσουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των βαλκανικών λαών και τις ελληνικές διεκδικήσεις. Το σχέδιο βασίζεται στη χρήση του λογισμικού: «Περιπλάνηση στο Χώρο – Χρόνο» (Α'Β'Γ' Λυκείου).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ

Το συγκεκριμένο λογισμικό αφορά τρεις ιστορικές περιόδους: Αρχαία Ελλάδα – Βυζάντιο – Νεότερη Ιστορία. Οι θεματικές ενότητες προσεγγίζονται μέσα από τους άξονες του χρόνου, του τόπου και των γεγονότων. Τα γεγονότα παρουσιάζονται με χρονολογική σειρά συνδέονται με ιστορικά πρόσωπα και τον τόπο όπου διαδραματίζονται ενώ παράλληλα καταγράφονται στο χρονολόγιο, απ' όπου μπορούν και να αναζητηθούν.

Το πεδίο εργασίας του μαθητή είναι ένας γεωφυσικός χάρτης που μετατρέπεται και σε ιστορικό. Ο μαθητής μπορεί να παρατηρήσει τη διαμόρφωση του εδάφους, να αναζητήσει πόλεις που ανήκουν σε διαφορετικές περιόδους, να χαράξει πορείες, να μετρήσει αποστάσεις, να προσθέσει πληροφορίες σε σημεία ενδιαφέροντος έτσι ώστε να δημιουργήσει ένα νέο ιστορικό χάρτη με κριτήρια που θα θέσει ο ίδιος. Η εργασία του ενισχύεται από το χρονολόγιο, το αρχείο εικόνων και τις δραστηριότητες που τον βοηθούν να κατανοήσει τα εξεταζόμενα θέματα μέσω της οπτικοποίησης της πληροφορίας. Το λογισμικό περιλαμβάνει εργαλεία τα οποία δίνουν στον μαθητή να μην παραμένει παθητικός δέκτης της πληροφορίας, αλλά να συμμετέχει ενεργά.

Εξερευνητής: είναι ένα αναδυόμενο παράθυρο, το οποίο παρέχει εκτεταμένες δυνατότητες διαχείρισης των ιδιοτήτων εμφάνισης των περιεχομένων του χάρτη, καθώς και των στοιχείων που δημιουργείται με το εργαλείο προσθήκης αντικειμένου. **Σύντομη πληροφόρηση:** Επιλέγοντάς την, εμφανίζεται στην κάτω αριστερή γωνία του χάρτη ένα λευκό πλαίσιο. Όταν ο δείκτης του ποντικιού διέρχεται πάνω από συγκεκριμένες περιοχές του χάρτη, εμφανίζονται σχετικές συνοπτικές πληροφορίες. **Προσθήκη αντικειμένου:** Με το εργαλείο προσθήκης αντικειμένων, μπορούν να προστεθούν πάνω στον ηλεκτρονικό χάρτη ή τη λωρίδα του χρόνου, τα σημεία του χρήστη, γραμμές, γεμισμένα πολύγωνα ή διαδρομές. **Διαχείριση αντικειμένων:** Με τη βοήθειά

του, κάνοντας κλικ σε κάποιο στοιχείο του χάρτη (π.χ. Γόρτυνα, Κνωσός) και στη συνέχεια σύροντας το, είναι δυνατό να δημιουργήσει ο χρήστης τις δικές του συλλογές αντικειμένων. Οι συλλογές αυτές μπορούν να εξαχθούν σε αρχείο και στη συνέχεια να εισαχθούν σε άλλους Η/Υ, όπου είναι εγκατεστημένη η εφαρμογή «Περιπλάνηση στο Χώρο-Χρόνο». **Πλοήγηση:** Επιλέγοντας το, μπορούμε να πλοηγηθούμε αριστερά-δεξιά και πάνω-κάτω στο χάρτη, κάνοντας κλικ σε οποιοδήποτε σημείο επί του χάρτη, σύροντας ταυτόχρονα το δείκτη του ποντικιού προς την επιθυμητή κατεύθυνση. Μπορούμε επίσης να κάνουμε εμβάθυνση και απομάκρυνση πατώντας αριστερό και δεξί κλικ αντίστοιχα. **Μέτρηση αποστάσεων:** Κάνοντας χρήση αυτού του εργαλείου, μπορούμε να μετρήσουμε αποστάσεις μεταξύ δύο ή περισσότερων σημείων. Απλά κάνουμε κλικ από σημείο σε σημείο και το αποτέλεσμα εμφανίζεται στην πάνω δεξιά οθόνη. Διαγράφουμε, επιλέγοντας το Χ. **Στιγμιότυπο:** «Φωτογραφίζει» την τρέχουσα όψη του χάρτη και την αποθηκεύει στις *Απόψεις-Στιγμιότυπα* του εργαλείου Εξερευνητή. Τα Στιγμιότυπα αυτά μπορούν να εξαχθούν σε αρχείο και στη συνέχεια να εισαχθούν σε άλλους Η/Υ, όπου είναι εγκατεστημένη η εφαρμογή «Περιπλάνηση στο Χώρο-Χρόνο». **Χρονολόγιο:** Η λωρίδα του χρόνου επιτρέπει την οπτικοποίηση και αποτύπωση γεγονότων (σημείων) είτε περιόδων (από-έως). Κάθε σημείο της αντιστοιχεί σε κάποια χρονική στιγμή (ημερομηνία) η οποία αναγράφεται στο κάτω τμήμα της λωρίδας. Η μετακίνηση της λωρίδας γίνεται είτε προς τα πίσω στο χρόνο, είτε προς τα εμπρός, με κλικ και σύρσιμο της λωρίδας δεξιά ή αριστερά αντίστοιχα. Η μετακίνηση της τρέχουσας χρονικής στιγμής (η οποία έχει άμεσο αντίκτυπο στην όψη του χάρτη και στην εικονιζόμενη πληροφορία), γίνεται με μετακίνηση της «ακίδας» της λωρίδας του χρόνου δεξιά ή αριστερά αντίστοιχα (με κλικ και σύρσιμο).

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Οι μαθητές με το συγκεκριμένο σενάριο έχουν τη δυνατότητα να κατανοήσουν το πολιτικό, το διπλωματικό και το στρατιωτικό πλαίσιο βάσει του οποίου η ελληνική διπλωματία βάσισε τις διεκδικήσεις της. Επίσης με τη χρήση των τρισδιάστατων χαρτών ο μαθητής μπορεί να αποκτήσει μια ενιαία αντίληψη του χώρου και του χρόνου.

ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΑΞΙΑ

Με τη χρήση του συγκεκριμένου λογισμικού αναπτύσσεται η συνεργατικότητα μεταξύ των μελών της ομάδας και ενισχύονται οι διερευνητικές ικανότητες και δεξιότητες των μαθητών. Παράλληλα έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν την εποπτεία της Βαλκανικής χερσονήσου, ώστε να κατανοήσουν μέσα από την αναζήτηση, ανακάλυψη, πρόσληψη, επεξεργασία, πολυπρισματική προσέγγιση, ανάλυση, σύνθεση, αξιολόγηση τις σχέσεις και

τα συμφέροντα των λαών που κατοικούν στην συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή.

ΓΝΩΣΤΙΚΑ – ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Με την εφαρμογή του σεναρίου προωθείται η συνεργατική μάθηση η καθοδηγούμενη ανακάλυψη και με την έρευνα που θα πραγματοποιήσει ο μαθητής δίνεται η δυνατότητα επαγωγικά να εκπληρωθούν οι στόχοι του μαθήματος.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Οι δραστηριότητες που περιγράφονται, πραγματοποιούνται στον δισδιάστατο και τρισδιάστατο χάρτη, τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε ομαδικό. Προϋποθέτουν γνώση προσανατολισμού και αναγνώριση υπομνήματος του χάρτη και εξοικείωση με το εργαλείο μέτρησης αποστάσεων και γραφής στον επεξεργαστή κειμένου. Επίσης επιθυμητή είναι η δυνατότητα εκ μέρους των μαθητών για αναζήτηση στο Διαδίκτυο μέσω των μηχανών αναζήτησης, καθώς και η ικανότητα να οργανώσουν και να ταξινομήσουν το υλικό που έχουν εντοπίσει και συγκεντρώσει.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Φύλλα εργασίας, Φωτογραφίες, Πρωτοσέλιδα εφημερίδων εποχής, λογοτεχνία βαλκάνιων συγγραφέων.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΑΞΗΣ

Οι μαθητές κατανέμονται σε ομάδες των πέντε ατόμων, έτσι ώστε σε κάθε ομάδα να συμπεριλαμβάνονται τουλάχιστον ένας/μία που να είναι εξοικειωμένος με τη χρήση λογισμικού και την αναζήτηση στο Διαδίκτυο. Η σύνθεση των ομάδων πρέπει να είναι ανομοιογενής ως προς τις επιδόσεις των μαθητών, ώστε ο επιμερισμός της εργασίας να δώσει σε όλους τη δυνατότητα προόδου, μέσα από την εξατομίκευση της μελέτης του. Η σύνθεση των ομάδων μπορεί να εναλλάσσεται κατά τη διάρκεια της εργασίας.

ΣΚΟΠΟΣ

Γενικός σκοπός της διδασκαλίας της ιστορίας είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και η διαμόρφωση της ιστορικής συνείδησης. Η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης αφορά την κατανόηση της σχέσης μεταξύ αιτίας και αποτελέσματος. Η διαμόρφωση της ιστορικής συνείδησης κρίνεται απαραίτητη, γιατί δίνει τη δυνατότητα στον άνθρωπο να ερμηνεύει συμπεριφορές σε συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο και να διαμορφώνει τις προϋποθέσεις ανάπτυξης κατάλληλων συμπεριφορών στο παρόν και το μέλλον. Επιπλέον, με τη διδασκαλία της ιστορίας οι μαθητές καλούνται να αντιληφθούν τη σχέση που υπάρχει μεταξύ παρελθόντος, παρόντος και μέλλοντος.

Ειδικότερα, οι μαθητές του λυκείου με το μάθημα της ιστορίας μαθαίνουν να συσχετίζουν με τρόπο τεκμηριωμένο γεγονότα, περιόδους, ιδέες διαφόρων εποχών και τόπων. Αποκτούν την ικανότητα να αναλύουν πληροφορίες και να τις αξιοποιούν για τη βαθύτερη κατανόηση του ιστορικού παρελθόντος. Αναπτύσσουν κριτική ικανότητα με την μελέτη αρχειακού υλικού. Τέλος, συλλαμβάνουν το ιστορικό παρελθόν ως ολότητα συνειδητοποιώντας παράλληλα ότι είναι και αυτοί μέλη του ιστορικού γίγνεσθαι.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

- Να γνωρίσουν την κατάσταση που επικρατούσε κατά την πρώτη δεκαετία του αιώνα στα Βαλκάνια, τις εθνικές διεκδικήσεις των λαών και τους λόγους οι οποίοι οδήγησαν στη διεξαγωγή των βαλκανικών πολέμων.
- Να γνωρίσουν την κατάσταση στις Βαλκανικές χώρες για την Οθωμανική αυτοκρατορία κατά τις αρχές του αιώνα.
- Να εκτιμήσουν τις διπλωματικές πρωτοβουλίες του Βενιζέλου πριν την έκρηξη των βαλκανικών πολέμων.
- Να καταστούν ικανοί, μέσα από τη γνώση του παρελθόντος, να κατανοούν και να ερμηνεύουν το παρόν, μακριά από στερεότυπα και προκαταλήψεις που και σήμερα χρησιμοποιούνται στην αντιμετώπιση των εκάστοτε εμπλοκών.
- Να εκτιμήσουν την αποτελεσματικότητα της συνεργατικής μάθησης.
- Να προσανατολιστούν στο γεωγραφικό χώρο του ηλεκτρονικού χάρτη.
- Να συσχετίσουν ιστορικές πληροφορίες και γεωγραφικά σημεία.
- Να διατυπώσουν προβληματισμούς και συμπεράσματα σχετικά με διάφορα ιστορικά ερωτήματα στρατιωτικού και πολιτικού χαρακτήρα, τα οποία προκύπτουν από τη μελέτη της περιόδου γενικότερα αλλά και από τις ίδιες τις δραστηριότητες ειδικότερα.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η Δραστηριότητα

Καλούνται οι μαθητές με βάση το λογισμικό και το χρονολόγιο, να εντοπίσουν και να αποδώσουν με διαφορετικό χρώμα στο χάρτη τις περιοχές: α) της «Τριπλής Συμμαχίας», β) της «Τριπλής Συνεννόησης» γ) τις αλλαγές των συνόρων κατά την περίοδο 1908-1912. Ο μαθητής μας ενδιαφέρει να κατανοήσει ότι η έκρηξη των Βαλκανικών πολέμων αποτέλεσε την κύρια αίτια για τον μετέπειτα Α' Παγκόσμιο πόλεμο. Επίσης κατά την ίδια χρονική περίοδο στον Ευρωπαϊκό χώρο αναπτύσσονται δύο συνασπισμοί των οποίων οι ηγέτιδες δυνάμεις, Αγγλία (Τριπλή Συνεννόηση), Γερμανία (Τριπλή Συμμαχία) ανταγωνίζονται για τον οικονομικό και πολιτικό έλεγχο περιοχών στην Εγγύς και Μέση Ανατολή.

2^η Δραστηριότητα

Καλούνται οι μαθητές με τη βοήθεια του λογισμικού να απεικονίσουν στο χάρτη με διαφορετικά χρώματα τις συμμαχίες των χωρών του Α' Βαλκανικού πολέμου, καθώς και τις αλλαγές των συνόρων προ της κηρύξεως του Α' Βαλκανικού πολέμου. Ο μαθητής χρησιμοποιώντας την κριτική σκέψη διαπιστώνει την αδυναμία της Τουρκίας να παραμείνει στο θέατρο των επιχειρήσεων μετά την ήττα της στον Α' Βαλκανικό πόλεμο. Επίσης διαπιστώνεται και η αδυναμία των εμπλεκομένων μερών να ορίσουν τα σύνορα. Έτσι οι βαλκανικές χώρες θα εμπλακούν σε ένα δεύτερο πόλεμο για να επιλύσουν τις μεταξύ τους διαφορές.

3^η Δραστηριότητα

Καλούνται οι μαθητές να απεικονίσουν στο χάρτη με διαφορετικά χρώματα τις αλλαγές των συνόρων ανάμεσα στη « Συνθήκη του Λονδίνου» και στη « Συνθήκη του Βουκουρεστίου». Να καταγράψουν τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουν.

4^η Δραστηριότητα

Καλούνται να καταδείξουν με διαφορετικά χρώματα τα κέρδη και τις απώλειες για κάθε χώρα της Βαλκανικής από τη συμμετοχή της στους Βαλκανικούς πολέμους. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα μεγαλύτερα οφέλη αποκόμισαν η Ελλάδα και η Σερβία, ενώ τις μεγαλύτερες απώλειες υπέστη η Βουλγαρία.

5^η Δραστηριότητα

Καλούνται οι μαθητές να καταδείξουν στο χάρτη με διαφορετικό χρώμα εκείνες τις περιοχές ενδιαφέροντος που αποτέλεσαν σημείο τριβής ανάμεσα στο βασιλιά Κωνσταντίνο και τον πρωθυπουργό Βενιζέλο. Η «σύγκρουση» του διαδόχου Κωνσταντίνου με τον πρωθυπουργό Βενιζέλο σχετικά με τις προτεραιότητες ανάπτυξης των ελληνικών δυνάμεων κατά το 1912, με επίκεντρο την κατάληψη της Θεσσαλονίκης.

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

- Χρήση του χρονολογίου με στόχο να εντοπίσουν και να αποδώσουν με διαφορετικό χρώμα στο χάρτη τις περιοχές.
- Χρήση του χρωματολογίου ώστε να απεικονίσουν στο χάρτη με διαφορετικό χρώμα τις περιοχές μέχρι το 1912, καθώς και τις εδαφικές αλλαγές που θα προκύψουν από την υπογραφή των σχετικών συνθηκών.
- Χρήση του σχεδιαστήριου για τον σχεδιασμό χάρτη, ο οποίος θα δείχνει την πορεία των στρατιωτικών επιχειρήσεων.
-

ΡΟΛΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ, ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ

- Οι μαθητές καλλιεργούν δεξιότητες, καθώς δουλεύουν σε ομάδες, επεξεργάζονται, αναλύουν, κρίνουν και συνθέτουν μόνοι τους, μέσα από τη

χάραξη προσωπικών διαδρομών, την έρευνα των πηγών και τη βιωματικότητα. Επιτυγχάνουν την μεταγνώση και όχι την απομνημονευτική γνώση. Ανταλλάσσουν τις πληροφορίες τους και αλληλοσυμπληρώνουν τις ελλείψεις τους: αλληλοδιδασκτική ομάδων και κατόπιν συνόλου.

- Ο εκπαιδευτικός είναι συνεργάτης, διαχειριστής της πληροφορίας και της γνώσης.
- Το εκπαιδευτικό λογισμικό συνδράμει με τους τρισδιάστατους χάρτες και τα σύντομα ιστορικά κείμενα να κατανοούν καλύτερα τη σχέση διπλωματίας και γεωπολιτικής. Επίσης έχουν τη δυνατότητα αναγωγής και στη διαμόρφωση της σύγχρονης γεωπολιτικής κατάστασης.

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Η σημασία των βαλκανικών πολέμων για την Ελλάδα έχει σχέση με την εδαφική αύξηση, την πληθυσμιακή αύξηση, την οικονομική ανάπτυξη και τις διάφορες κοινωνικές ανακατατάξεις. Μπορούν να ανατεθούν πέντε εργασίες σε αντίστοιχο αριθμό ομάδων. Τα θέματα των εργασιών είναι τα ακόλουθα:

- Εξεύρεση και σύντομος σχολιασμός των πρωτοσέλιδων σε εφημερίδες της εποχής. Η συγκεκριμένη εργασία μπορεί να συνδυαστεί με το μάθημα της γλώσσας καθώς είναι δυνατό να γίνει συζήτηση για την χρήση της γλώσσας σε ρεπορτάζ της εποχής και πώς αυτά θα παρουσιάζονταν σήμερα.
- Κατασκευή χάρτη και κατάρτισης συγκριτικού πίνακα πληθυσμιακών δεδομένων με στόχο να παρουσιαστεί η εδαφική επέκταση της Ελλάδας, ο πληθυσμός σε σχέση με το παρελθόν. Επίσης σχολιασμός των θετικών και αρνητικών συνεπειών αυτής της αλλαγής. Σ'αυτήν την περίπτωση το μάθημα συνδυάζεται με την Γεωγραφία και τη Στατιστική – Μαθηματικά.
- Εύρεση λογοτεχνικών βιβλίων που έχουν σχέση με τους Βαλκανικούς πολέμους καθώς και την επιλογή-σχολιασμό συγκεκριμένων αποσπασμάτων. Αυτή η εργασία συνδυάζεται με το μάθημα της λογοτεχνίας.
- Παρουσίαση των βαλκανικών πολέμων την τέχνη. Αναζήτηση και σχολιασμός πινάκων ζωγραφικής, γελοιογραφίες που αποδίδουν την συγκεκριμένη ιστορική περίοδο. Η εργασία συνδυάζεται με το μάθημα της αισθητικής αγωγής.
- Συλλογή καρτ-ποστάλ της εποχής των βαλκανικών πολέμων που δείχνουν διάφορες περιοχές και η λήψη διαφόρων φωτογραφιών για την παρουσίαση των ίδιων περιοχών στο σήμερα.

ΠΗΓΕΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Οι πηγές στο διαδίκτυο χρησιμοποιούνται από τις μαθητές στις εργασίες που μπορούν να δοθούν μετά την ολοκλήρωση του σεναρίου.

www.ime.gr

www.fhw.gr/projects/vouli/gr/

www.kokkonis.gr

www.thessalonikicity/Ypiresies/Libraries/kentro-istorias-kartes.htm.

http://philippos.mpa.gr/gr/other/26_10/index.html

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Το συγκεκριμένο σχέδιο εργασίας εκπονείται για δύο συνεχόμενες σχολικές περιόδους (2007-2009) στο πλαίσιο διδασκαλίας του μαθήματος ιστορίας γενικής παιδείας στην τάξη της Γ' Λυκείου στο 1^ο Γενικό Λύκειο Νάουσας. Τα αποτελέσματα από το συγκεκριμένο εγχείρημα ήταν ενθαρρυντικά. Στην αρχή οι μαθητές αντιμετώπισαν το όλο θέμα σαν ένα «παιχνίδι». Στη συνέχεια απαιτούσαν να εφαρμοστεί και σε άλλες ενότητες. Είναι χαρακτηριστικό ότι ανταποκρίθηκαν με ιδιαίτερο ενδιαφέρον μαθητές της τεχνολογικής κατεύθυνσης οι οποίοι σε διαφορετική περίπτωση αντιμετώπιζαν με παθητικότητα το μάθημα. Επίσης με κάποιες ομάδες το πρόγραμμα συνδυάστηκε και με το μάθημα της πληροφορικής. Έτσι οι μαθητές κατανόησαν στην πράξη ότι τα «θεωρητικά» μαθήματα που είναι άχρηστα μπορούν θαυμάσια να αναδείξουν και την πρακτική τους πλευρά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αποστόλου Α.-Δημόπουλος Κ.-Τσατσαρώνη Α., «Η μέθοδος των σχεδίων εργασίας», στο 'Η διαθεματικότητα στο σύγχρονο σχολείο & η διδασκαλία της Ιστορίας με τη χρήση πηγών', επιμ. Κ. Αγγελάκος-Γ. Κόκκινος, Μεταίχμιο, Αθήνα 2004
2. Βακαλούδη, Α. (2001). Η Συμβολή των ΝΤ στην ιστορική διερεύνηση και διαθεματική αξιοποίηση των πολλαπλών αναπαραστάσεων ως πηγών. Στο 1^ο Συνέδριο «ΤΠΕ στην Εκπαίδευση». Σύρος, 2001.
3. Βοσνιάδου, Σ. (2002). Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση: Προοπτικές, Προβλήματα, Προτάσεις. Στο 3^ο Συνέδριο ΕΤΠΕ. Ρόδος, 2002.
4. Βοσνιάδου, Σ. (2006). Παιδιά, Σχολεία και Υπολογιστές: Προοπτικές, προβλήματα και προτάσεις για την αποτελεσματικότερη χρήση των ΝΤ στην Εκπαίδευση. Αθήνα: Gutenberg.
5. Βρύζας, Κ. & Τσιτουρίδου Μ. (2005). Πληροφορική Κουλτούρα και Εκπαίδευση. Στο 3^ο Συνέδριο «Διδακτικής της Πληροφορικής», Κόρινθος, 2005.
6. Γκίκα, Ε. (2002). Διδακτική Αξιοποίηση του Διαδικτύου στο Μάθημα της ιστορίας. Στο 3^ο Συνέδριο ΕΤΠΕ. Ρόδος, 2002.
7. Καϊρή, Μ., Μακρυωνίτης, Γ., Προβελέγγιος, Π. & Τζιμόπουλος, Ν. (2003). Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση. Στο 2^ο Συνέδριο «ΤΠΕ στην Εκπαίδευση», Σύρος, 2003.
8. Καπραβέλου, Α. & Λέμα, Ι. (2008). Πλεονεκτήματα και όρια της χρήσης Η/Υ για τη διδασκαλία των μαθημάτων στο σχολείο. Στο 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ημαθίας για το «Ψηφιακό Υλικό για την υποστήριξη του παιδαγωγικού έργου των εκπαιδευτικών». Νάουσα, 2008, 222-225.

9. Καρτσιώτης, Θ. & Καρατάσιος Γ. (2008). Η διδακτική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση. Στο 1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ημαθίας για το «Ψηφιακό Υλικό για την υποστήριξη του παιδαγωγικού έργου των εκπαιδευτικών». Νάουσα, 2008, 16-25.
10. Κυνηγός, Π., Καραγεώργος, Δ., Βαβουράκη, Α. & Γαβρίλης, Κ. (2000). Οι απόψεις των καθηγητών του «Οδυσσέα» για τη χρήση των ΝΤ στην εκπαίδευση. Στο 2^ο Συνέδριο ΕΤΠΕ, Πάτρα, 2000.
11. Μασσαγγούρας Η., «Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση-Εννοιοκεντρική αναπλαισίωση και σχέδια εργασίας», Γρηγόρης, Αθήνα 2003.
12. Μαυρογιώργος, Γ. (2001). Κάνουν οι Νέες Τεχνολογίες «Θαύματα»; Στο 1^ο Συνέδριο «ΤΠΕ στην Εκπαίδευση». Σύρος, 2001.
13. Μείμαρης, Μ. (2002). Νέες τεχνολογίες στην Εκπαίδευση: Εμπειρία και Προβληματισμοί μιας Διαδρομής. Στο 3^ο Συνέδριο ΕΤΠΕ. Ρόδος, 2002.
14. Παναγιωτακόπουλος, Χ. (2008). Από τις αριθμομηχανές στην Κοινωνία της Πληροφορίας: Συνολική Προσέγγιση. Αθήνα: Πατάκης
15. Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (1999). Ο εν δυνάμει αναγεννητικός ρόλος του υπολογιστή ως γνωστικού εργαλείου στο πλαίσιο της Εκπαίδευσης. Στο 1^ο Συνέδριο ΕΤΠΕ. Ιωάννινα, 1999.
16. Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2003). Μάθηση και Διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας-Ολική Προσέγγιση. Τόμος Α'. Αθήνα: Ράπτη.
17. Ρεπούση, Μ. & Τσεβάς, Α. (1999). Το μάθημα της ιστορίας στο περιβάλλον του Η/Υ. Η διαχείριση μιας βάσης δεδομένων. Στο 1^ο Συνέδριο ΕΤΠΕ. Ιωάννινα, 1999.
18. Ρεπούση, Μ. & Τσεβάς, Α. (2003). Η ιστορία διαφορετικά ή διαφορετική ιστορία. Στο 2^ο Συνέδριο ΕΤΠΕ. Σύρος, 2003.
19. Σολομωνίδου, Χ. (2001). Σύγχρονη Εκπαιδευτική Τεχνολογία- Υπολογιστές και Μάθηση στην Κοινωνία της Γνώσης. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.
20. Σταχτέας, Χ. (2002). Πληροφορική στην Εκπαίδευση. Αθήνα: Τυπωθήτω.